

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

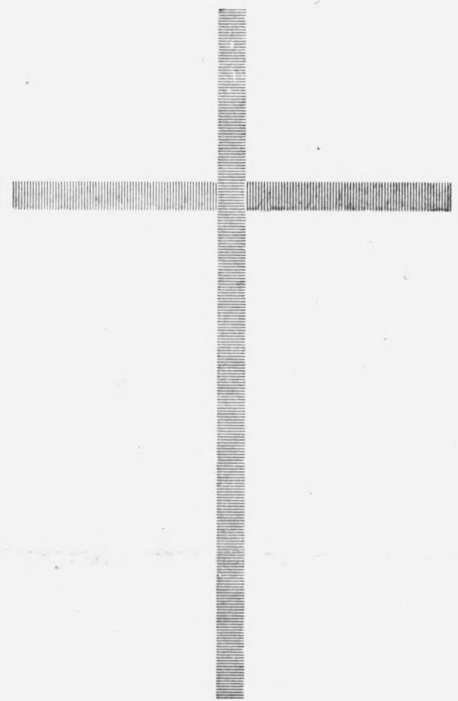

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

WEES GEGROET

Wees gegroet, gij eersteling der dagen,
 morgen der verrijzenis!
 Bij wiens licht de macht der hel verslagen
 en de dood vernietigd is!
 Here Jezus, trooster aller smarten, zon der wereld,
 schijn in onze harten!
 Deel ons zelf de voorsmaak mee
 van der zaalgen sabbats-vree!

Op uw woord, o leven van ons leven,
 werpen wij het doodskleed af.
 Door de kracht uws Geestes uitgedreven,
 treden w' uit ons zondengraf
 Leer ons dagelijks, leer ons duizendwerven
 in uw kruisdood meegekruisigd sterven
 en, herboren, opgestaan
 achter U ten hemel gaan!

In uw hoede zijn wij wel geborgen;
 en, schoon eerlang 't oog ons breek',
 open gaat het op de grote morgen,
 na deez' aardse lijdensweek!
 Welk een dag der ruste zal dat wezen,
 als w' onsterfelijk, uit de dood verrezen,
 knielen voor uw dankaltaar!
 Amen, Jezus, maak het waar!

J. J. L. TEN KATE

J. H. Veefkind

DAT is mannenmaat

EN JEZUS NAM TOE IN WIJSHEID EN GROOTTE EN GENADE
BIJ GOD EN MENSEN. LUKAS 2 : 52.

Langzaam maar zeker is er in het bewustzijn van de jongen Jezus een adembenemende gedachte rijp geworden. Een gedachte, die Hem tenslotte de adem benam.

Zijn moeder vertelde Hem van God. De meester leerde Hem teksten uit het Oude Testament. In de synagoge luisterde Hij naar de profetieën. Allemaal woorden van troost en verlossing, van vergeving en nieuw leven. Woorden over de knecht des Heren, de Verlosser, de Zoon van God.

En toen is het langzaam maar zeker tot Jezus doorgedrongen: „Die Messias, dat ben Ik! Die redding, moet betaald worden door Mij!”

Láter, veel later, als alles achter de rug is, zegt Hij tegen de Emmaüsgangers: „O onverstandigen en tragen van hart, dat gij niet gelooft alles wat de profeten gesproken hebben! Moest de Christus dit niet lijden om in zijn heerlijkheid in te gaan? En Hij begon bij Mozes en bij al de profeten en legde hun uit, wat in al de Schriften op Hem betrekking had.” En tegen de discipelen zegt Jezus: „Aldus staat er geschreven in de wet van Mozes en de profeten en de psalmen, dat de Christus moest lijden...”

Wij weten dat. Wij staan er achter. Wij kunnen makkelijk zeggen, dat een preek over het Oude Testament christocentrisch moet zijn. En dat is natuurlijk wáár.

Maar voor de jongen Jezus moet dat een ontzettende ontdekking geweest zijn. „Het is zó waar, dat Ik het moet dóén! Zij mogen het gelóven, maar Ik moet het dóén!”

Ieder verhaal van moeder Maria, iedere tekst die Hij leerde op school, iedere profetie die Hij hoorde in de synagoge — het was, alsof God dóór dat woord héén zijn vinger uitstak naar Hem: „Jij, jij, jij! Jij bent die jongen! Gij zijt die man!”

Natuurlijk, dat ging niet in één keer. Dat is een proces geweest. Een vragen, een voelen, een zoeken, een ontdekking, een getroffen worden, en dan een groeiende zekerheid. Lukas vertelt niet, dat Jezus op één keer vol was van wijsheid, maar Hij wérd vervuld, Hij was vervuld wordende. Niet van een heleboel weetjes uit de bijbel, maar van wijsheid. Hij keek door de bijbel heen, en dan zag Hij zichzelf. En hoe meer Hij er door heen ging kijken, des te zekerder wist Hij het: „Ik ben die jongen, Ik ben die man!”

En die gedachte heeft Hem de ádem benomen.

O ja, u kunt makkelijk zeggen: „Dat was toch een koud kunstje voor de Here Jezus, om te doen wat het Oude Testament van Hem vroeg.” Dat zeggen de jongens op de catechisatie ook, als het gaat over zondag 6. „Waarom moet Hij waarachtig God zijn? Opdat Hij, uit kracht van zijn Godheid, de last van de toorn Gods aan zijn mensheid zou kunnen dragen...” — „Zie je wel”, zeggen de catechisanten dan, „het was een koud kunstje voor de Here Jezus. Hij was toch zeker Góð?”

Ja, ja, maar als jóngen, als mènes heeft Hij

het dan toch maar moeten leren. Hij heeft gehoorzaamheid geléerd, zegt de bijbel, uit wat Hij geleden heeft. Geléerd: stapje voor stapje. Het was bij Hem géén vällen en opstaan, maar het was wél een moeilijke, bijna onbegaanbare weg. De weg naar Golgotha.

De weg naar Golgotha liep over de straatjes van Nazareth. Bijna twintig jaar lang heeft de Here Jezus in Nazareth geleefd en gewerkt. Een stadje zonder geschiedenis, dat nergens in het Oude Testament genoemd wordt. In Nazareth zeiden de mensen eeuwenlang: „Hier? In dit gat? Hier gebeurt nooit iets!” En juist dáár is „het” gebeurd: dat God woonde en werkte onder de mensen, in de werkplaats en op het karwei, tussen alledaagse mensen en alledaagse probleempjes.

Nu, en u weet hoe dat gaat:

U heeft wel eens wat met een klant of met een leverancier. En Jezus had ook wel eens wat, over de aflevering van hout of over een werkstuk. Maar dan heeft Jezus nooit zónde gedaan. Dan was Hij vriendelijk jegens zijn tegenpartij, tijdig, terwijl Hij nog onderweg was.

En u vergeet allemaal wel eens wat, een afspraak of een belofte. Dat was bij Jezus nooit het geval. Geloof u maar gerust: daar heeft Hij zich in moeten trainen, hoor! Maar wat Hij beloofde, deed Hij ook. Zijn ja was ja, en zijn nee was nee. Want Hij wist: „Wat daar boven uit gaat is uit de boze. En Ik ben niet uit de boze, maar Ik ben uit Góð.”

U wordt wel eens onredelijk behandeld, niet? Sommige mensen hebben zulke onmogelijke verwachtingen van je, of ze stellen zulke hoge eisen! Nu, dat heeft Jezus ook beleefd. En Hij heeft de verzoeking gevoeld en gezien, om je naaste een klap terug te geven: „Slá er maar op! Lelijkerd, die je bent! Ik kèn je wel, hoor! Ik kijk dwars door je heen!” Als er één mens het rêcht heeft gehad om de regel „oog om oog, tand om tand” toe te passen, dan was het Jezus wel. Maar dat heeft Hij niet gedáán! Als iemand Hem een slag gaf op de rechterwang, dan keerde Hij hem ook de andere toe; als iemand Hem preste voor één mijl, dan ging Hij er twéé met hem mee. Wat dacht u? Dat Jezus dat later zomaar in één keer kon, toen Hij voor het Sanhedrin en voor Pilatus stond? Dat heeft Hij geléerd, hoor! In die lange en harde leerschool van het achteraf-gat Nazareth.

Hij hééft niet alleen lief en aardig gedaan tegen zijn vriendjes en tegen de mensen die Hem lágen. Maar Hij heeft zijn vijanden liefgehad en gebeden voor wie Hem vervolgden. Hij was volmaakt zoals zijn hemelse Vader volmaakt was.

En natuurlijk: de Here Jezus heeft zorgen gehad, net als u en ik. Een order werd geannuleerd, een rekening bleef open staan. Maar Hij mocht nooit bezorgd zijn. Dat wilde Hij niet. Daar vocht Hij tegen. „Wat zijt Gij bezorgd, Jezus, over uw leven wat Gij zult eten, of over uw lichaam waarmee Gij het zult kleden? Zoekt eerst het koninkrijk van

God en al die dingen zullen U bovendien geschonken worden!”

Toen ze achttien jaar werden, trouwden al zijn schoolkameraden met meisjes van een jaar of vijftien, zestien. De rabbijnen zeiden, dat de Heer de man die op zijn twintigste nog niet getrouwd was, vervlóekte. Er is in Nazareth over geroddeld: „Waarom trouwt Jezus niet?” Jezus zegt niet maar mooie wóórden, later: „Een ieder, die een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart reeds echtbreuk met haar gepleegd.” Maar de Here Jezus heeft de problemen van het manworden, de onzekerheid, de strijd, de verzoevingen van de sexualiteit aan den lijve ondervonden. Gods Zoon in de puberteit. Zó is Hij met onze tijd meegegaan!

Kijk, die twintig, dertig jaar in Nazareth heeft Jezus gedáán, wat Hij later de mensen léerde. Daarom leerde Hij als gezaghebbende en niet als de schriftgeleerden. De mensen merkten: „Hij staat er zélf áchter!” — Er wordt wel eens gezegd: „God heeft makkelijk praten.” Maar God heeft niet makkelijk gepraat, en Jezus ook niet. Hij heeft eerst zelf gedaan en toen anderen geleerd.

Jezus was helemaal geen wondermens. Maar Hij deed wat de Here van Hem vroeg. Dat deed Hij gewóón, zonder pose, echt. En daarom hielden de mensen van Hem. Ze merkten: „Bij Hem is het écht.” En daarom hield God van Hem.

Ja, van zúlke mensen houdt God nu.

Lukas schrijft: „Jezus nam toe in grootte.” Dat zelfde woord gebruikt Paulus in Efeze 4: „De maat van de wasdom, de maat van de gróótte van Christus, de mannelijke rijpheid.”

In de schoenwinkel vraagt u voor een kind maar 28. Maar als u een mán geworden bent, vraagt u maat 42. U bent geen kind meer, zegt Paulus. U staat niet meer in de kinderschoenen, want u hebt Christus leren kennen. Daarom: mannenmaat aantrekken u, de maat van de leeftijd van Christus!

Wat dat betekent? Heel gewoon, zegt Paulus, wandelen zoals Hij gewandeld heeft. Gij in uw klein hoekje, Here Jezus, in Nazareth; ik in het mijne, in Hanoi en Rio de Janeiro, in Groningen en Noord-Holland. De maat van Christus: dus moogt gij niet langer wandelen als de heidenen. Spreekt waarheid, ieder tegen zijn naaste. De zon mag niet ondergaan over een opwelling van uw toorn. Weest vriendelijk jegens elkaar, barmhartig, elkan- der vergevend zoals God in Christus u vergeving geschonken heeft.

Dát is mannenmaat. Dat is de maat van de Man, de Man van smarten. Díe maat pást u. Die maat moet ú aantrekken. Wie de schoen past, trekke hem aan!

LIEDEREN VOOR DE GEDACHTENIS DES HEREN

Wij geloven met hart en mond
het woord dat gestorven is
in stilte en duisternis
het zaad dat kiemt in de grond.

Wij geloven met hand en tand
het brood van de heilige dis
dat met pasen geboren is
de wijn onze bloedverwant.

Wij geloven met hart en ziel
het hart en de ziel van hem
die brak in onze stem
en opstaat uit onze keel.

—o—

Wij krijgen elkander lief
als de bladeren van een boom
de aderen van een stroom
de letters van een brief.

Wij heten dezelfde naam
wij nemen dezelfde loop
langs groene oevers van hoop
wij hebben dezelfde stam.

De Vader heeft ons geplant
en de Zoon plant ons voort
de Heilige Geest legt het woord
van God in onze hand.

Guillaume van der Graft

Kerkelijk Leven

Een boek van prof. dr. H. J. Jager

Het is geen vergissing, wanneer we in deze rubriek ditmaal een boek aankondigen. Immers, het betreft hier een boek van professor Jager, dat op uitnemende wijze dienen kan tot de opbouw in het geloof in onze Here Jezus Christus en deze opbouw dient altoos de opbouw der gemeente. Het verscheen onder de titel 'Kernwoorden uit het Nieuwe Testament' bij Buijten en Schipperheijn te Amsterdam. De titel zou kunnen doen vermoeden, dat we hier te doen hadden met een soort encyclopaedie, waarin een aantal kernwoorden uit het nieuwe testament in alfabetische orde kort werden toegelicht. Zo'n boek zou zijn nut kunnen hebben, maar ongetwijfeld een kleinere lezerskring bereiken dan de schrijver met dit boek op het oog had: professor Jager heeft zich, dunkt me, nimmer gericht tot een kring van geleerden of die daarvoor doorgaan, hij heeft altoos de gemeente gezocht in haar geheel. Zij stond hem voor ogen, ook als hij in de collegezaal aan de Broederweg een kleine schaar van studenten inleidde in de zaken van het nieuwe testament. Iemand, die het weten kan, professor J. van Bruggen, gaf daarvan bij zijn ambtsaanvaarding het volgende ondubbelzinnige getuigenis:

„Voor U en de Uwen ben ik God dankbaar dat Hij U de dag van Uw emeritering, zij het een enkel jaar vroeger dan gebruikelijk, deed beleven. Graag wens ik U toe dat U nog lange tijd de krachten gegeven zullen blijven om mee te leven met de gang van de Theologische Hogeschool. **U hebt het Evangelie lief. En u leerde ons het Nieuwe Testament en de nieuwtestamentische studie om dat evangelie liefhebben. U hebt ons ook geleerd het Nieuwe Testament te lezen met het oog op de gemeente.**” (De oorsprong van de kerk te Rome, blz. 36).

Dit getuigenis is waar:

En wat hier gezegd wordt van professor Jagers arbeid aan de Hogeschool dat blijkt ook uit dit boek. Met weglating van allerlei vertoon van geleerdheid worden hier kernwoorden uit de Schrift besproken met het oog op de gemeente. Voor wie iets van de moeilijkheden van de uitlegging van het nieuwe testament weet, is duidelijk, dat de geleerdheid er wel aan te pas gekomen is, maar wat door geleerde overweging gevonden werd, wordt in de taal van ons allemaal doorgegeven. De stof is aan lezers van De Reformatie en van Opbouw bekend: het zijn gebundelde artikelen uit deze bladen. Maar juist zij zullen dankbaar zijn thans deze artikelen gebundeld te kunnen verkrijgen.

We eindigen hiermee deze aankondiging. Een bespreking van dit boek door „iemand uit de gemeente” (dat is schrijver van dit stukje overigens óók!) komt D.V. nog in ons blad. Thans en hier besluiten we met een woord van hartelijke gelukwens aan het adres van professor Jager en aan dat van de kopers en de lezers van dit boek: we worden hier waarlijk geholpen en ons wordt hier geleerd „wat 's Heren vreze zij”. Een woord van dank aan de uitgeverij is hier zeker op z'n plaats voor het feit dat zij dit werk verzorgde en voor de wijze waarop zij dit deed. Zo'n uitnemend werk van bijna 400 bladzijden voor de tegenwoordig civiele prijs van f 22.50!

Ds. J. P. van der Stoel

Thans is, als de zoveelste, ook ds. J. P. van der Stoel overgegaan naar de synodale kerk. Dat smart ons.

Om ds. Van der Stoel.

Om de kerk van Amsterdam-Centrum.

Om de vrijgemaakte kerken.

De zaak zou anders staan als ds. Van der Stoel of een ander innerlijk los zou zijn geworden van de belijdenis van de Gereformeerde Kerken. In zulk een geval zou, wanneer dat niet een of ander onderdeel van de Gereformeerde confessie betrof, maar de Gereformeerde belijdenis in haar geheel, „al de stukken der leer”, plicht zijn. Wie het ambt aanvaardt in een Gereformeerde Kerk, belooft die leer te leren, die leer te onderwijzen aan de kinderen der gemeente. Indien

hij dat niet meer kan, omdat hij zelf niet meer gelooft dat alzo de volkomen leer der zaligheid is, dan past een man van zijn woord slechts één ding: hij moet als de strijd gestreden is, gaan.

Doch dat was toch bij ds. Van der Stoel niet het geval. Hij is in dat opzicht toch niet veranderd.

Om die belijdenis was hij ook in de kerk van Amsterdam-Centrum niet in nood, en hij had na de afscheiding, die ook daar kwam, toch een gemeente, die hem als Gereforméerd dienaar des Woords liefhad.

In een bepaalde historische situatie, die van na de vrijmaking van 1944 e.v.j., had ds. Van der Stoel het ambt aanvaard in deze kerk, beloofd deze kudde Gods te weiden. Bij die bevestiging is ook tot hem gezegd:

G. Visee

„Lijd geduldig alle lijden en verdrukking, als een goed krijgsknecht van Christus.”

En werd gebeden:

„Verleen hem kloekmoedigheid in alle voorvallende moeiten en zwaarigheden, die hem in zijn dienst zullen ontmoeten; . . .”

Thans gaat hij heen.

Waarom?

Van de Gereformeerde belijdenis wil hij niet wijken.

De gemeente, die hem bevolen was, benaauwt hem niet.

Is het een zaak van het klimaat?

Nu, dan vergunne ds. Van der Stoel mij een openhartig woord: voor dat 'klimaat' van de vrijgemaakte kerken zijn wij allemaal verantwoordelijk. We moeten soms de soep, die we zelf op het vuur brachten, oplepelen.

Dit woord, in hartelijke bewogenheid geschreven, moet noch ds. v. d. Stoel, noch iemand anders mij euvel duiden. Geen brieven (meer) sturen van: 'n trap nageven en zo. Dat was het niet, dat is het niet. Ik denk aan ds. Van der Stoel heus met oprechte gevoelens van vriendschap.

Doch ik schreef om anderen.

En zeg: broeders denkt om de beloften, voor God en zijn heilige gemeente” afgelegd.

Ds. Van der Stoel zegt misschien: Ik kon niet anders doen.

Ik eindig met: Ik kon niet anders s c h r i j v e n .

HOOP EN MOED

Ik ben al jaren lang geschokt en verontrust door de vele overgangen naar de synodale kerken, zowel van voorgangers als van niet-voorgangers.

Het is in de loop der jaren al een lange rij geworden. De statistieken wijzen dan ook wel uit dat onze vrijgemaakte kerken de bevolkingsgroei niet bij houden. Dat is geen verschijnsel van na de Open Brief. Dat zal ook wel niet zijn oorzaak vinden in de z.g.n. geboortebepijking.

Merkwaardig is dat van allerlei soort leden weggaan. „Doorgaanders” en „niet-doorgaanders” om het zo maar eens te zeggen. Of misschien moet het met Hekstra wel zo gezegd worden: „oud-doorgaanders” en „nieuw-doorgaanders”.

Er zijn mensen onder die vroeger alle interkerkelijke samenwerking uit de boze vonden, vooral met de synodalen vanwege het z.g.n. ethische conflict.

Het ziet er naar uit dat dit verschijnsel zich in versneld tempo zal gaan voltrekken. De druk, waaronder velen leven en geleefd hebben, maakt het emotioneel vaak ook wel verklaarbaar. Daarom moeten zij, die meegewerkt hebben aan het scheppen van deze sfeer van druk en achteruitzetting en van afzetting, zich maar onthouden van een oordeel. Voor hen is er meer reden tot zelfonderzoek.

Misschien is het mogelijk een psychologische verklaring te vinden voor de overgangen naar de synodale kerken, vooral van hen die vroeger tot de „felle broeders” behoorden. Het zijn wellicht mensen die makkelijk van het ene uiterste in het andere vervallen.

Overigens keert het wapen van de psychologie zich ook altijd tegen hen, die het hanteren. Er zijn mensen die nooit van mening veranderen. Dat kan principieel zijn. Het kan ook wel een gevolg van stijfhoofdigheid zijn.

Op dit gebied naar verklaringen te zoeken, heeft dan ook niet veel zin.

—o—

Zij die de z.g.n. Open Brief ondertekenden en nu naar de synodale kerken vertrekken verloochenen daarin wel, wat ze nog maar ander half jaar geleden met veel nadruk in het midden van de kerk legden. Dat ze n.l. geen beëindiging zochten van eigen vrijgemaakt kerkelijk leven en dat er tussen ons en de synodale kerken intussen nog wel iets meer valt te behandelen dan wat in 1944 gebeurde. Wereldraad. Herzene Kerkorde en het Schriftgezag.

Het schokt mij en verontrust me. Het geeft me bepaald ook een misselijk gevoel. Het doet me denken aan het beeld van de ratten, die een zinkend schip verlaten.

Er zit in onze kerkkeus, er moet in onze kerkkeus, ook iets zitten van het niet willen verminderen van de hoop en moed van Gods kinderen. Mijn hoop en moed vermindert door dit soort overgangen.

Men is de strijd moe. Men gaat maar. Maar men vergeet de velen, die men achter laat, die men vaak zelfs eerst geholpen heeft op een bepaalde wijze te denken en te handelen, waarvan men nu afstand neemt. En als het herders en leraars betreft is het me helemaal een raadsel! Waar blijft dan de verantwoordelijkheid tegenover de schapen? Als het een gebod zou zijn naar de synodale kerken te gaan, dan zou het een gebod zijn voor alle Vrijgemaakten. Waarom dan dat niet aan de orde gesteld in de kerlijke weg? Of op zijn minst het appèl daartoe te doen uitgaan?

—o—

Meen niet dat ik geen oog heb voor de grote moeilijkheden, waarvoor velen van ons staan. Al deze dingen worden zo moe. En je wordt er ook zo moe van. En dan is de verleiding groot om maar de makkelijkste weg te kiezen, waarin je van veel moeite af bent. Als je niet meer nagezeten wordt, dat moet iets heerlijks zijn.

Maar we hebben van onze eigen Meester niet de belofte gekregen dat we het in de kerk makkelijk zouden hebben. Integendeel. We moeten door veel verdrukkingen het koninkrijk binnen gaan. En we hebben van onze enige Meester ook niet de keus gekregen tussen twee kwaden, maar tussen kwaad en goed. En zodra men andere meesters gaat erkennen, zelfs al is het maar gevoelsmatig, als men zich bindingen laat opleggen, die niet van Hem zijn, dan komt de verleiding om maar te gaan, waar het makkelijker is. Maar dat wil nog niet zeggen dat het de goede weg is.

H. Amelink

Wij die van God een plaats gekregen hebben in de Vrijgemaakte Kerken zullen, totdat men uitwerpt, daar de strijd hebben te voeren. Het niet moe worden tegen onrecht te protesteren. Het is een goede zaak met wat verkeerd is geen genoegen te nemen. Maar dan kunnen ook de vermoeden nieuwe kracht putten. Als we maar één Meester hebben!

En zelfs als we uitgeworpen zijn en worden of dreigen te worden, dan nog is de taak bepaald niet ten einde. Dan nog zullen we het beroep op het broederhart moeten weten te doen. Wat we tegenover de gebonden kerken maar al te veel vergeten zijn. Of op zijn minst zo gedaan hebben, dat ze het broederhart niet wisten te herkennen. De stem van de goede Herder. Laten we niet weer in die fout vervallen.

—o—

In dit alles zullen we te zien hebben dat de Here een twist heeft met ons. Het is maar niet allemaal toevallig. Zou er een kwaad zijn in de stad dat de Here niet doet?

J. G. van Oord

Monetaire notities

1. Na de monetaire chaos van de dertiger jaren is aan het eind van de tweede wereldoorlog, op de conferentie van Bretton Woods, de grondslag gelegd voor de nieuwe monetaire wereldorde.

Te Bretton Woods werd besloten tot:

- het stabiliseren van de wisselkoersen;
- de mogelijkheden te openen tot een wisselkoerswijziging in geval van een fundamentele onevenwichtigheid van de betalingsbalans van het betreffende land;
- het goud te gebruiken als monetaire reserve, d.w.z. als middel om de betalingsverplichtingen tussen de landen onderling te vereffenen;
- een Internationaal Monetair Fonds op te richten als centrum voor monetair overleg en monetaire samenwerking.

2. Onder dit monetaire regime heeft de wereld een periode van economische groei en bloei meegemaakt.

Belangrijke wisselkoerswijzigingen zijn in de laatste 25 jaar tot stand gekomen (onlangs nog van het pond sterling), maar nooit hebben deze de monetaire wereldorde als zodanig uitéén doen vallen.

De waarde van een goed internationaal monetair systeem kan men, naar mijn mening, niet hoog genoeg aanslaan. Zeker geldt dit voor een land met zoveel internationale verbandingen als ons eigen land.

3. De problemen die zich de laatste tijd voordoen hebben betrekking op het feit, dat het totaal van de monetaire reserves onvoldoende dreigt te worden.

Zoals hierboven reeds geschreven, heeft het goud, dat in voorraad ligt bij de centrale banken, de functie van monetaire reserve. Als b.v. de totale betalingsverplichtingen van Nederland aan Duitsland groter zijn dan de verplichtingen van Duitsland aan Nederland, resteert er een saldo, dat Nederland moet vereffenen met Duitsland. Geen nood, Duitse markten hebben we wel niet, maar we hebben b.v. wel Franse Francs. Dan wisselen we deze francs in markten om, en betalen zo onze schuld aan Duitsland. Als nu echter blijkt, dat het totaal van onze betalingsverplichtingen aan alle landen groter is dan de verplichtingen van al die andere landen aan ons, dan resteert er óók een saldo, en dat is dan het tekort op de betalingsbalans. In principe dient de vereffening van dit tekort te geschieden met goud. Nederland geeft dan een hoeveelheid goud af, overeenkomstig met het tekort op de betalingsbalans. Dáárvoor ligt dus het goud in de kelders van de Nederlandse Bank.

4. Het is al lang duidelijk, dat er eigenlijk te weinig goud in de wereld is om in de behoeften aan monetaire reserves van alle landen te kunnen voorzien.

Wat heeft men toen gedaan? Dit, men heeft onderling afgesproken, op grond van een al lang gegroeide praktijk, dat voor de vereffening van betalingsbalanstekorten niet alleen goud gebruikt hoeft te worden, maar dat men ook kan betalen met dollars of ponden sterling. D.w.z. de dollar en het pond sterling hebben de functie gekregen van een aanvullende monetaire reserve. Deze reserves wor-

den geaccepteerd, zolang vast staat dat de Verenigde Staten en Engeland bereid blijven en in staat blijven de hun aangeboden dollars resp. ponden in goud om te wisselen. De dollar en het pond worden aanvaard als internationaal betaalmiddel, zolang de economieën van die landen zo sterk zijn, dat iedere vordering op die landen gehonoreerd kan worden. Het is een kwestie van vertrouwen. En dit vertrouwen berust op de verwachting dat die landen in staat zijn hun betalingsbalansen in evenwicht te houden.

Hoe komen nu die zgn. reservevaluta in de wereld? Dat kan alleen als het aanbod van deze valuta groter is dan de vraag naar deze valuta. En dat is het geval, wanneer de betalingsbalans van die landen een tekort vertoont. Is er evenwicht op de betalingsbalans, dan zal vraag en aanbod van de valuta van dat land gelijk zijn. Een overschot van het aanbod impliceert een tekort op de betalingsbalans.

Zo is dus de paradoxale situatie aanwezig, dat het functioneren van het monetaire systeem enerzijds de eis stelt van een betalingsbalanstekort van de landen, wier valuta gelden als reservevaluta, t.w. de Verenigde Staten en Engeland, maar anderzijds de eis stelt dat dit tekort niet te groot wordt, omdat anders het vertrouwen in het systeem wegvalt.

5. De monetaire reserves van de wereld bestaan dus uit drie soorten: goud, dollars en ponden sterling. Ten aanzien van alle drie hebben zich de laatste tijd ernstige moeilijkheden voorgedaan.

Om met de laatste te beginnen: door de zwakke economische positie van Engeland en zijn zeer grote betalingsbalanstekorten, is het vertrouwen in het pond sterling zo sterk gedaald, dat het zijn functie van reservevaluta slechts in geringe mate kan vervullen.

Ditzelfde geldt eigenlijk ook voor de dollar. Ook de Verenigde Staten lijden al jaren aan een zeer groot betalingsbalanstekort. Dit vindt zijn oorzaak, niet in de zwakke economische positie van de Verenigde Staten, maar in de zeer grote buitenlandse verplichtingen, die dat land uit hoofde van politieke overwegingen op zich genomen heeft. Het dollar aanbod is in de laatste jaren nu zo groot geworden, dat men het is gaan wantrouwen als internationaal monetair reservemiddel.

Tenslotte het goud. Gebrek aan vertrouwen in het pond sterling en in de dollar bracht automatisch mee een grote speculatie in het goud. De lezers herinneren zich wel de paniekerige goudkoorts van een paar weken geleden. Iedereen wilde goud hebben. Een spoedbijeenkomst in Washington was toen noodzakelijk om de paniek te bezweren. Men besloot aldaar de handel in goud vrij te geven en de prijs van het goud, tot dat moment vastgelegd door de monetaire autoriteiten, op de vrije markt tot stand te laten komen. Voor de transacties tussen de centrale banken onderling, dat zijn dus die transacties ter vereffening van de betalingsbalanstekorten en overschotten, zou de oude goudprijs blijven gelden. Dat betekent, dat er eigenlijk twee goudmarkten zijn, één vrije markt met een hoge prijs, en een andere officiële markt met een lagere gefixeerde prijs. Het gevolg van het bestaan van deze twee goudmarkten is, dat de toevoer van nieuw gewonnen goud naar de officiële goudmarkt gestopt is. Er stroomt immers geen goud van een markt met een hoge prijs naar een markt met een lage prijs. Integendeel, de monetaire autoriteiten zullen alles in het werk moeten stellen om te verhinderen dat het reeds aanwezige monetaire goud wegvloeit naar de vrije markt.

6. Conclusie uit het voorgaande is, dat er een tekort dreigt te ontstaan aan monetaire reservemiddelen. Dat is een ernstige zaak, die de ontwikkeling van de hele wereld-economie in gevaar kan brengen. De ontwikkeling van de economie in de wereld zal gepaard gaan met een sterke groei van de wereldhandel en het werelddienstenverkeer. Deze groei van de internationale economische verhoudingen zal op zijn beurt om een groei van de hoeveelheid monetaire reservemiddelen vragen.

Blijven de monetaire reservemiddelen tekort schieten, dan zal een wereldwijde deflatie het gevolg zijn. Dit houdt in: dalende prijzen, werkloosheid, verminderde inkomens enz.

7. Om te voorkomen dat de wereld in een dergelijke situatie zou geraken, heeft men nu op de laatste conferentie in Stockholm definitief besloten om een vierde type internationale reservemiddelen in het leven te roepen. Dat zijn dan de zgn. speciale trekkingsrechten op het Internationaal Monetair Fonds oftewel de S.D.R. (Special Drawing Rights).

Wat zijn dat nu voor dingen?

Het Internationaal Monetair Fonds (I.M.F.) is, de naam zegt het al, een fonds waarin alle aangesloten landen — en dat zijn alle niet-communistische landen — een hoeveelheid eigen valuta hebben gestort. Raakt er nu een land in betalingsmoeilijkheden, dan krijgt dat land gelegenheid automatisch op het I.M.F. te trekken, waardoor het de beschikking krijgt over een hoeveelheid vreemde valuta voldoende om zijn tekort weg te werken. Het I.M.F. verstrekt alzo, uiteraard onder bepaalde voorwaarden, valuta aan aangesloten landen. Dit zijn geen leningen, zoals vroeger door het I.M.F. regelmatig werden verstrekt, maar de hier bedoelde trekkingsrechten zijn als permanent bedoeld. De techniek van de creatie van deze S.D.R. kan men dan ook vergelijken met de techniek van de geldscheping in het binnenlands geldverkeer.

8. Tenslotte rijst dan nog de vraag, waarom Frankrijk altijd zo rot doet in het internationale monetaire spel. Laatstelijk weer op de conferentie van Stockholm.

Het antwoord op deze vraag moet naar mijn gevoel tweeledig zijn.

In de eerste plaats is er het irrationele motief van de hele Gaullistische politiek: anti-angelsaksisch. De Gaulle is er bewust op uit om de Amerikanen en Engelsen in de wielen te rijden. En hij zal dit op monetair gebied zeker niet nalaten. De dollar en het pond sterling moeten vernederd worden, de Franse franc echter verhoogd.

In de tweede plaats is er de rationele machtspolitieke overweging, dat het huidige monetaire stelsel aan twee landen voorrechten toekent die andere landen niet bezitten. Dit is inderdaad juist.

Het feit dat de dollar en het pond sterling fungeren als internationale reservevaluta, impliceert dat deze landen zich een tekort kunnen veroorloven op hun betalingsbalans. (Zie de paradox van punt 4.) Deze landen zijn daardoor in de positie verder te springen dan hun monetaire polsstok lang is. En dat zint De Gaulle niet.

Wat stelt Frankrijk hier nu tegenover? Frankrijk wil terug naar de oorspronkelijke gouden standaard, waarbij alleen het goud monetair reservemiddel is. Zolang de dollar en het pond sterling ook reservemiddelen blijven, bestaat er voor de Verenigde Staten en Engeland te weinig dwang om hun betalingsbalansen in evenwicht te brengen, zo is de Franse angst. Dit was ook het motief waarom de Fransen zo gereserveerd stonden ten aanzien van het S.D.R.-plan.

Machtspolitieke factoren, zo is onze conclusie, spelen een beslissende rol bij de internationale monetaire vraagstukken.

VAN BOVEN NAAR BENEDEN

*Ik sta hier en zie 't voorhang aan
Waardoor ik niet kan binnengaan:
Ik ben met zondesuld belâan,
Ik kan niet voor Uw oog bestaan.*

*'t Is nacht, en ginder sterft mijn Heer,
De donkerheid benauwt mij zeer,
Heer, scheur de hemel en kom neer,
't Is zonder U geen leven meer!*

*O God, Gij grijpt het scheidskleed aan
En scheurt het. Ik kan binnengaan,
't Is met mijn duisternis gedaan.*

*'k Sta zond'loos voor U, door gena
Die Christus won op Golgotha.
Ik loof U Heer, Halleluja!*

H. D. v. Wijk

E. Buitenbos

Zuid-Afrika en de apartheid

(SLOT)

ONDERWIJS

Het volk van Zuid-Afrika is er zich van bewust dat de Bantoe en Kleurling alleen door middel van onderwijs kunnen komen tot volle ontwikkeling in politiek en maatschappelijk inzicht, maar zo, dat zij de waarheid en de trots van hun tradities kunnen bewaren. Reeds ontvangen 4 van elke 5 Bantoe-kinderen, tot een totaal van 2 miljoen, het gewone onderwijs. In 9.016 scholen wordt dit gedaan door 36.267 Bantoe leerkrachten. Het Departement van Onderwijs voorspelt dat, wanneer de ontwikkeling van het onderwijs in dit tempo doorgaat, over 10 jaar er geen Bantoe kind in de thuislanden, en in heel Zuid-Afrika zal wezen, dat niet kan lezen of schrijven. Hoger onderwijs wordt aan Bantoe studenten gegeven in alle denkbare vakken, vanaf land- en bosbouw, tot de meest academische graden.

In 1966 studeerden aan de verschillende universiteiten 1.284 Bantoe studenten, terwijl in Pretoria, aan de universiteit van Zuid-Afrika 1.600 Bantoes buitenmuurse cursussen volgden.

Over Hospitaaldiensten nog het volgende: De meeste hospitalen in de thuislanden hebben hun oorsprong in de klinieken van verschillende Zendingkerken. Sedert 1965, heeft de regering, door middel van de Bantoe-trust, de verbetering van de bestaande, en de bouw van nieuwe hospitalen voor haar rekening genomen, terwijl de lopende kosten worden gedragen door de Provinciale Administratie. Deze regeringsinstanties bouwen thans in Transvaal, in het nieuwe dorp Ga-Raukuwa een hospitaal met 1.500 bedden en een hospitaal van 300 bedden voor kankerpatiënten. Ook in andere grote dorpen worden omvangrijke hospitalen opgericht o.a. voor geestelijk gestremden en chronische ziekten.

Het zou te ver voeren, om hier alles te noemen wat de Nationale regering doet om de onderontwikkelde volksgroepen op te heffen, om ze te brengen op dat peil van beschaving dat nodig is in de wereld van vandaag. Nog één aspect van de culturele vooruitgang van de Bantoe wil ik noemen.

In Zuid-Afrika is maar één radio-omroeporganisatie de S.A.U.K. (Suid Afrikaanse Uitsaai Korporasie). Deze omroeporganisatie verzorgt alle uitzendingen. Op 1 juni 1960 is begonnen met de uitzending van Radio Bantoe. Deze uitzending is klein begonnen, zeven jaar geleden was die Bantoe-dienst 90 minuten per dag in de lucht. Vandaag zendt Radio Bantoe dagelijks 79 uur en 40 minuten uit in zeven talen. Zeven jaar terug had Radio Bantoe 8 omroepers in dienst, nu 78 omroepers en is het totale omroeperspersoneel 200, die gekend en aangesteld zijn uit 30.000 sollicitaties. Verder zijn nog bij Radio Bantoe in dienst 46 blanke program- en nieuwsambtenaren, met grondige kennis van Bantoe-talen en volkenkunde.

Toen de dienst begon ontving zij per maand 250 brieven van Bantoe luisteraars, vandaag is dat 250.000 per maand. Nauwkeurig uitgerekend ontving de dienst verleden jaar 3.412.694 brieven.

Zeven jaar terug beschikte Radio Bantoe niet over een schoolradiodienst. Vandaag biedt Radio Bantoe schoolradio aan in vijf

talen, aan 500.000 Bantoe kinderen. 3.300 Radiotoestellen zijn reeds door het Departement van Bantoe-onderwijs aan Bantoe scholen verstrekt, en 44.300 rijkelijk geïllustreerde fotoboekjes, worden ieder kwartaal aan de leerlingen uitgedeeld.

Radio Bantoe zendt uit in zeven talen. Nieuwsberichten, handelsdienst, hoorspelen, vervolgverhalen, Godsdienstige uitzendingen, talrijke muziekprogramma's, vrouwenrubrieken, sportuitzendingen, tijdschriftprogramma's en uitzendingen voor kleuters. Binnenkort zullen ook de Ovambo's in de uitzendingen betrokken worden, met vier uitzendingen per dag.

De uitgebreide en versnelde ontwikkeling, om te komen tot opheffing van de Bantoevolken in de laatste tien jaar, is gebeurd door enorme kapitalen daaraan te besteden. Zuid-Afrika beschouwt dit als een belegging waarvan nu reeds de dividenden worden uitgekeerd, en welke voortdurend meer zullen worden, nl. vriendschap, welwillendheid en vreemdzaam naast elkaar bestaan.

Er zou nog veel te schrijven zijn over de vooruitgang op nijverheidsgebied, in „Land en zijn inwoners” is dit al in het kort behandeld. Gewezen moet nog worden op de decentralisatie van de nijverheden. De regering beoogt daarmee om nijverheden geplaatst te krijgen op de grenzen van de Bantoe thuislanden, om zodoende te voorzien in voldoende werkgelegenheid voor de Bantoe-arbeiders.

Dit alles kan alleen tot stand gebracht worden door afzonderlijke ontwikkeling. Onlangs verklaarde een Bantoe zakenman (hij werd geschat op 3 miljoen) „zonder afzonderlijke ontwikkeling zou ik dit nooit bereikt hebben.”

Waarom apartheid?

De regering stelt dit zo:

1. Apartheid stelt de reeds lang gevestigde eenheid van het blanke volk veilig in dat deel van Zuid-Afrika dat hun altijd toebehoort heeft en dat zij van niemand afgenomen hebben.
2. Tegelijkertijd voorziet apartheid in de ontwikkeling van alle Bantoe volken, elk afzonderlijk tot volledig zelfbestuur.
3. Bij de politieke ontwikkeling draait alles om de thuislanden van de Bantoe volken (die delen zijn uitgestrekter dan Engeland en Wales) waar zij zich oorspronkelijk vestigden en die nog steeds in hun bezit zijn.
4. Bij de politieke ontwikkeling van de Bantoe gaat men uit van wat bekend voor hen is, hun eigen traditionele bestuurs-systeem. Dit wordt ontwikkeld tot het de volle verantwoordelijkheid van het regeren kan dragen.
5. Apartheid zorgt ook voor de volledige ontwikkeling van de Bantoes op sociaal en economisch gebied om hun politieke autonomie een werkelijke inhoud te geven.
6. Voor deze ontwikkeling bestaat geen plafond.

Apartheid voorziet in een aantal naties met zelfbestuur, naast en in samenwerking met de blanke natie, een Zuidafrikaanse gemeenbest, of gemeenschap van naties.

Tenslotte willen wij nog onderzoeken welke houding de Kerk aanneemt ten opzichte van het rassenvraagstuk.

HET RASSENVRAAGSTUK KERKELIJK

Zij die in Zuid-Afrika de leiding geven in de politiek en op kerkelijk terrein, belijden dat veelzijdigheid is naar het Woord van God, en brengen dit beginsel in praktijk bij het besturen van het land en in het geven van leiding op kerkelijk terrein.

De veelzijdigheid in het geschapene in het algemeen en in de mensheid in het bijzonder, is door God gewild en zal door Hem gehandhaafd worden tot het einde. Handelingen 17: 26 en Openbaringen 21: 26.

Dit staat lijnrecht tegenover het satanische beginsel van eenvormigheid, waarvan wij lezen in Openbaringen 13. Hoewel dit beginsel van eenvormigheid al vanaf de torenbouw van Babel, telkens weer tevoorschijn kwam, wij denken aan verschillende wereld-heersers uit vroegere en latere tijden, heeft het ook steeds zijn profeten gehad, die dit beginsel altijd weer opnieuw de volken verkondigd hebben.

In de vorige eeuw was het de bekende gelijkvormigheidsprofeet Rousseau, wiens leerstellingen in de wereld van toen, en ook in onze tijd, bijna algemeen aanvaard werden.

Het schijnt dat er geen volk op aarde is die de moed bezit om deze ongelooftheorieën af te wijzen. Het Schriftuurlijke beginsel van veelzijdigheid, of onderscheiding, wordt in Zuid-Afrika gehandhaafd en toegepast. Het is hier dat, op het terrein van de wereldpolitiek, Zuid-Afrika in botsing komt over die beginselen. (Boven omschreven.)

Wanneer de regering maar wil toegeven aan het beginsel van eenvormigheid, dan zou dit bij zijn tegenstanders onmiddellijk de wind uit de zeilen halen. Wij, het Christelijke volksdeel van de Republiek, hopen dat die dag nooit zal aanbreken. Dit zou betekenen een loslaten van de ordinantiën door God gelegd in de Schepping, en tot grote schade van de volken van Zuid-Afrika inplaats van rust en vrede, oproer en rassenenlusten zoals in Amerika, en uiteindelijk chaos.

De regering is zich daarvan bewust dat, door vast te houden aan het ingenomen standpunt, haat en vijandschap van de wereld haar deel is, en dat getracht zal worden om door opzettelijke laster en leugenacties de wereldmening nog meer tegen haar op te zetten, maar zoals de Eerste Minister het in zijn Nieuwjaars-boodschap gesteld heeft: Wij verwachten het niet van de mensen, maar van onze Hemelse Vader.

Ook de Kerk aanvaardt op haar terrein dat beginsel van veelvormigheid. Eerst kortelijks iets over de zending.

De Gereformeerde Kerk heeft met grote ijver het zendingswerk ter hand genomen. Elke Classis heeft zijn eigen zendingsopdracht. De ene Classis behartigt de zending onder de Bantoes en de ander onder de kleurlingen en onder de Indiërs. Ook zijn er Classes die op meer dan een terrein arbeiden en het werk verdelen onder onderscheiden gemeenten. Volgens het jaarboekje van dit jaar heeft de Gereformeerde Kerk 10 predikanten afgezonderd voor de zending in eigen land.

Wie van buiten af in Zuid-Afrika komt kan niet ontkomen aan de indruk, dat het voor de kerken in landen ver van het zendingsterrein, gemakkelijker is te geven voor de zending, dan voor hen die leven temidden van die volken die nog gekerstend moeten worden. Er zit nog veel oud zeer, dat alleen overwonnen kan worden door de Liefde van Christus. Er zijn nog families, waarvan de voorgelachten zijn uitgemoord door de Bantoes. Dan zijn er de kerken in en dichtbij de grote steden, die te doen hebben met de zgn. verstedelijkte Bantoes. Deze hebben in de regel meer geld nodig dan ze verdienen, hoewel zij betrekkelijk hoge lonen verdienen — drank en spel verteert hun geld. Het gevolg is diefstal, soms op grote schaal. Dat de liefde dan voor de Bantoe niet erg groot is, kan men begrijpen. Zoals een broeder ouderling, die ik op een zondagmorgen bij de kerk ontmoette. Toen hij mij gegroet had zei hij:

Oom, (de algemene aanspreekvorm) in de Bijbel staat dat de boer eerst mag eten van de vruchten van zijn land, de Bantoes denken daar anders over, ze hebben vannacht mijn land geplunderd en wat ze niet mee konden nemen, hebben ze vertrappt. Nog geen jaar later bouwde hij op zijn land een zendingskerk.

Door de zendingssijver van de kerkeraden en zendingcommissies wordt door de gemeenten veel geofferd voor de zending. In Zuid-Afrika zijn 57 zelfstandige Gereformeerde Bantoe-kerken, verdeeld over 7 Classen. Het aantal belijdende leden bedraagt in totaal 11.567, het aantal doopleden 11.780, dat is samen 23.347 zielen. *)

Aan de theologische school voor Bantoes en Kleurlingen zijn verbonden 4 professoren, waarvan een voor rekening is van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

De Gereformeerde Kerk aanvaardt de kerkelijke eenheid zoals beleden wordt in vraag en antwoord 54 van de Heidelbergse Catechismus en artikel 27 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Een van de kenmerken van de Kerk is de eenheid en daar kan geen andere eenheid wezen dan de eenheid in Christus. De eenheid van de Kerk draagt dus een geestelijk karakter. De eenheid wordt niet verbroken door het feit, dat daar verschillende volken en rassen zijn. Het geestelijke heft niet de natuurlijke scheiding op. Prof. H. Bavinck zegt: De diepe zin daarvan wijst juist alle gewelddadige en kunstmatige pogingen tot opheffing van natuurlijke scheiding af. Hij vervolgt: Het is niet nodig dat alle Christenen het eens zijn, het is wel nodig dat ze allen één zijn.

En hoewel vele talen sprekende, tot velerlei rassen behorende, in zeer verschillende historische situaties levende, tot verschillende volken behorende, toch is daar de eenheid in Christus, waardoor zij allen één zijn.

Het voorgaande in gedachten houdende, willen wij een paar vragen beantwoorden.

Ten eerste: Is het stichten van afzonderlijke gemeenten voor hen die door middel van de zending zijn ontstaan, geoorloofd?

Voor zover mij bekend, kunnen wij hier niet wijzen op een dergelijke situatie uit de Schrift, wat naar mijn mening ook niet nodig is. Waar het hier op aankomt is de vraag, wat is in de gegeven omstandigheden van het meeste nut voor de Kerk van de Here Christus. Het antwoord op bovenstaande vraag moet dan wezen, dat daar geen bezwaar tegen gemaakt kan worden, en wel om de volgende redenen:

1. De eenheid van gelovigen, uit verschillende rassen, ligt op een ander vlak als hun natuurlijke verschillen (zie boven).
2. De eenheid in Christus wordt niet verloochend door aparte instituering. Integendeel, zal dit hun vrije, zelfstandige ontwikkeling ook op ander levensterrein, bevorderen. Dit is van groot belang ook voor de zaak van Christus.
3. Het is een erkend feit, dat de intiemste gemeenschap alleen mogelijk is tussen mensen met dezelfde taal, cultuur, zeden en gewoonten. Alleen het taalverschil rechtvaardigt al aparte instituering. Maar afgezien van het taalverschil, is de wijze van Godsverering anders.
4. De aparte instituering is nodig tot verrijking van het kerkelijke leven. Als verschillende taal, cultuur en rassengroepen tot een gemengde uniformiteit samen gesnoerd worden, lijdt de zwakkere groep meestal schade. Zou hier in Zuid-Afrika een dergelijke eenheid geformeerd worden, dan zou, doordat de blanke door zijn meerdere kennis en ervaring als vanzelf de leiding zou hebben, de Bantoe en Kleurling de rol van toeschouwer vervullen. Zijn gaven en talenten zouden niet tot volle ontplooiing komen, zodat een gevoel van onbehagen bijna onvermijdelijk zal ontstaan. Ook vanwege zijn bijzondere cultuurinhoud en ander temperament, is de Bantoe in zijn benadering en belevenis van het Evangelie anders. Daarom is aparte instituering niet alleen gewenst, maar noodzakelijk tot bevordering van het kerkelijk leven.

Hoe is de verhouding na het zelfstandig

worden van de pas gestichte kerken, met de blanke zusterkerken? De jonge Bantoe- en Kleurling-kerken blijven met hen in verbinding, laat ons zeggen op oecumenisch vlak. Regelmatig komen de plaatselijke kerkeraden samen, op voet van gelijkheid, maar ook in breder verband, waar met wederzijds goedvinden ook interne kerkelijke aangelegenheden behandeld worden. Zo wordt ernaar gestreefd om de broederband in stand te houden, en het onderlinge respect te bevorderen.

De vraag wordt weleens gesteld of een Bantoe de eredienst mag bijwonen in de kerkelijke samenkomst van de blanken. Wanneer een Bantoe die eredienst wil bijwonen, wordt hij daarin niet gehinderd. Hij komt echter niet terug, want hij vindt geen bevrediging in een zgn. blanke eredienst.

Een tweede vraag is wel eens of een Bantoe ook het Avondmaal in een blanke gemeente mag bijwonen. Het antwoord hierop is het volgende: Het Avondmaal als sacrament is een zaak van de plaatselijke kerken, waar de kerkeraad toezicht kan houden over hen die aangaan. Het Avondmaal mag dus niet misbruikt worden als demonstratie van oecumenische eenheid.

Uit het bovenstaande volgt dat ras- en volksvermenging als beginsel en als regel op kerkelijk terrein, niet aanvaard mag worden. Dit zou niet wezen tot voordeel van de Kerk.

Het heeft de Here behaagd dat op Pinksterdag elkeen in zijn eigen taal over Gods grote daden heeft horen spreken (Hand. 2 : 11).

*) Er zijn 7 Gereformeerde Kleurlingkerken, 3 predikanten, 654 belijdende leden en 741 doopleden, totaal 1.495 zielen.

Bronnen:

Departement van Inlichtingen, officiële stukken.

Dr. B. Spoelstra, Doppers in Zuid-Afrika. Handelingen van de Synode van: Die Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika. Inlichtingen van de Zuidafrikaanse Radio Omroep, S.A.U.K.

PERSSCHOUW

EEN „TESTAMENT” VAN PROF. DIJK

Prof. Dijk is op hoge leeftijd heengegaan.

Wat men van hem moge zeggen: hij heeft ongelofelijk hard gewerkt en hij wilde gereformeerd zijn.

In een „In memoriam” in Trouw vonden we het volgende stukje dat we wel zijn „testament” kunnen noemen.

Hier is het. Het is een fragment uit een art. van de Kerknieuws-redacteur A. J. Klei.

Op het ogenblik heb ik voor mij liggen de vriendelijke brief, die ik van professor Dijk kreeg kort nadat de hervormde synode voor de pers was opengesteld. 'Geachte persvriend' zette hij erboven en hij feliciteerde mij met het feit dat de journalisten nu ook de zittingen van de hervormde synode konden bijwonen. Professor Dijk schreef véél brieven, dat weet ieder die een beetje bezig is op het gebied van kerk en school: hij leefde volop mee en dat is tot het laatst toe zo gebleven.

In dezelfde brief gaf prof. Dijk, nu hij het toch over de hervormde kerk had, zijn oordeel over die kerk:

'Wat een kerk-potpourri!! Vrijzinnigen en gereformeerde bonders. Ik huiver bij de gedachte aan de velen, die op de weg naar het verderf zijn geleid door de moderne prediking. Het mede-dogen met die misleiden drijft mij tot de finale afwijzing van enige band met de kerk, die de 'leugen-predikers' officieel in haar midden toelaat'.

Ik mag dit citaat geven, prof. Dijk heeft het me zelfs gevraagd:

'Als er ooit een 'In memoriam' over mij geschreven wordt, hoop ik, dat alle functies die ik had (over de 100) en alle boeken die ik schreef (ook veel te veel) niet genoemd worden, maar bovenstaande verklaring gegeven zal worden van mijn onverzoenlijke tegenstand tegen de moderne oecumene.'

TE BERDE

De aankondiging van het zich niet meer beschikbaar stellen voor een nieuwe ambtsperiode van president Johnson van de V.S. was bepaald schokkend nieuws vorige week.

Het is moeilijk te overzien welke motieven hem daartoe geleid hebben. Het is nog moeilijker te overzien wat wel de gevolgen zullen zijn van zijn aftreden.

Zijn naam is — meer dan verdiend — verbonden aan de oorlog in Vietnam. Meer dan verdiend. Want hij is die oorlog niet begonnen, maar de communisten.

Bovendien was hij niet de eerste president van de V.S., die zich met Vietnam ging bemoeien. Dat deed zijn voorganger Kennedy.

De kreten Johnson moordenaar waren erg makkelijk en goedkoop. Men vergat daarbij en men sprak daarbij nooit over de vele slachtoffers die de Viet-Cong gemaakt heeft. Vaak louter moordend. Vooral de grondeigenaars en de Rooms-Katholieken hebben die terreur moeten ondergaan. Ik kan nog steeds niet inzien dat de V.S. verkeerd deden door te pogen een halt toe te roepen aan deze communistische moordpartijen.

Het voordeel van het niet deelnemen van Johnson aan de verkiezingen is duidelijk aanwijsbaar. De andere kandidaten zullen met duidelijke plannen dienen te komen hoe zij nu deze oorlog wensen te beëindigen en Johnson zelf heeft de handen vrij te handelen, zonder bevreemd behoeven te zijn voor de kiezersgunst.

Misschien dat er op deze wijze iets te bereiken is. Het zou bepaald een ramp zijn als dit alles tot gevolg had dat heel Zuid-Oost Azië in handen van het Chinese communisme zou vallen. Een nederlaag van de V.S. in Vietnam zal zonder enige twijfel zijn invloed doen gelden op heel Zuid-Oost Azië en kon in zijn gevolgen wel eens vergeleken moeten worden met de nederlaag van het Rusland van Czaren tegenover Japan.

Dat heeft in Japan een gevoel doen ontstaan dat ze alles en iedereen wel onder de voet konden lopen en ten koste van veel doden is aan die opmars een einde gemaakt. Of aan de opmars van China nog een einde te maken is, is maar de vraag.

Het is bepaald niet te hopen dat Robert Kennedy de nieuwe president in Amerika zal worden. Van enige grote visie op de wereldpolitiek heeft hij nog nooit blijk gegeven. Hij was de man, die onder invloed kwam van Soekarno en hem hielp West Irian te annexeren. Zijn invloed op zijn broer wijlen president Kennedy was groot en bepaald niet altijd gunstig.

Het is trouwens steeds meer de vraag of het aureool om de vermoorde Kennedy wel terecht is. Op zijn naam staat de invasie op Cuba, die mislukte. Al heeft hij dat later goed gemaakt door de Russen uit Cuba te houden. Zijn beloften op dit punt gedaan tijdens zijn verkiezingstoernee heeft hij in ieder geval niet (kunnen?) houden.

De televisie-debatten tussen Kennedy en Nixon heb ik gevolgd. Ik moet zeggen dat er van enig principieel verschil geen sprake was en dat Nixon met meer kennis van zaken sprak dan zijn tegenstander. De Kennedy's hebben trouwens vaak een verkeerd oordeel gehad. Als het aan de vader van deze Kennedy's gelegen had, dan hadden de V.S. Engeland in de steek gelaten in de laatste wereldoorlog. Hij was toen gezant in Londen.

Hij zag er niets meer in. En hij was er naast met zijn oordeel, zoals Robert Kennedy er naast was met zijn oordeel over Soekarno. Daarom is het dunkt me bepaald niet te hopen dat er weer een Kennedy president wordt van de V.S.

De televisie-debatten tussen Kennedy en Nixon heb ik gevolgd. Ik moet zeggen dat er van enig principieel verschil geen sprake was en dat Nixon met meer kennis van zaken sprak dan zijn tegenstander. De Kennedy's hebben trouwens vaak een verkeerd oordeel gehad. Als het aan de vader van deze Kennedy's gelegen had, dan hadden de V.S. Engeland in de steek gelaten in de laatste wereldoorlog. Hij was toen gezant in Londen.

Hij zag er niets meer in. En hij was er naast met zijn oordeel, zoals Robert Kennedy er naast was met zijn oordeel over Soekarno. Daarom is het dunkt me bepaald niet te hopen dat er weer een Kennedy president wordt van de V.S.

Hij zag er niets meer in. En hij was er naast met zijn oordeel, zoals Robert Kennedy er naast was met zijn oordeel over Soekarno. Daarom is het dunkt me bepaald niet te hopen dat er weer een Kennedy president wordt van de V.S.

AMELINK

D. W. L. Milo

Over lammeren gesproken

U herinnert zich het verhaal van Veronica?

Nu, daar is een vervolg op. En niet eens zo'n vrolijk vervolg.

Als u van dieren houdt moet u niet opzien tegen een verdrietige tegenslag. Zulx is „all in”, oftewel dat is inclusief. Onze voorouders uit de zeventiende eeuw zongen al: Van liefde comt groot liden. En zo is het: ohne Tränen gibt es keine Liebe.

Veronica dan was in blijde verwachting. Het einde van een kuise liefde en het begin van een wrange teleurstelling. Ze was uit logeren geweest — als het jaar tevoren — naar een weide van een goede vriend, die nevens zijn schapen enen ram houdt. (Azalea, die inmiddels de huwbare leeftijd had bereikt, was meegegaan naar het feest; maar op dit ogenblik weten we nog steeds niet of ze een lam denkt te krijgen — en òf ze eigenlijk wel denkt.) Maar Veronica kwam daar deze winter al rond voor uit: ze liep er de laatste maanden weer bij als een raderboot. We kennen dat.

Met Veronica deelden wij zoal niet de verwachting dan toch de blijdschap. Veronica werd verwend met extra rantsoenen schapenkorrels, met extra ponden hooi (u weet, dat hooi nog altijd met ponden wordt gewogen?); op tijd werd het schapenstalletje tochtlicht gemaakt en de vloer met vers hooi bedekt. De wieg stond om zo te zeggen klaar voor de verwachte tweeling. En waarom een tweeling? Omdat schapen gewoonlijk de eerste maal een lam werpen, en de volgende keren twee, zelden drie. En Veronica heeft al enkele malen een tweeling geworpen. Vandaar.

—o—

Nu is een lammetje wel een zo puur en vrolijk stukje leven, dat u er nooit genoeg van krijgt. U kent ze wel: die ongelooflijk witte wollige stukjes speelgoed, die u al in het gure voorjaar buiten kunt zien, als er nog geen gras te vreten is. Ze huppelen met het vuilwitte moederschaap mee — de een aan bakboord, de ander aan stuurboord — en je vraagt je af, hoe zo'n grauw schaap zulke witte lammeren kan krijgen! Je vraagt je trouwens meer af: hoe elk lam zijn eigen kant blijft houden, altijd aan dezelfde zijde drinkt, altijd zijn eigen moeder terug vindt. Want zet twintig schapen met vijf en dertig lammeren aan de dijk — en geloof maar niet, dat er verwarring van komt. Het lam kent zijn moeder aan de geur, en als het drinkt controleert mama — even met de neus aan het kwispelend staartje — of ze echt wel haar eigen kroost staat te laven.

Wie zulke lammeren ziet spelen — een sprongetje, een spiegelgevecht, een renpartij, en dan haastig naar moeder terug — die ziet iets van de nieuwe aarde neerdalen. U bent de eigenaar — maar zit dat eigenlijk wel goed met die eigendom? De franse denker Blaise Pascal hoorde eens twee kinderen kibbelen; beide beweerden ze: die hond is van mij. En toen lachte Pascal om die uitdrukking: net zo dwaas, als wanneer je zegt: dat stukje van de maan is van mij. Voelt u Pascal? Juridisch kunt u rechten doen gelden, bedoelde hij, maar kunt u zich het bezit van een dier werkelijk toeëigenen? Nu ja, vandaag worden er stukjes van de maanoppervlakte gereserveerd door landen, die er vlaggetjes en symbolen laten landen. En er worden hectares maanlandschap verhandeld. Maar so what. Kunt u er heen gaan, om uw dierbaar plekje maangrond in bezit te nemen?

Nu dan. Zo zit het met die lammeren. Volgens de wet zijn ze uw eigendom, als Veronica ze u heeft geschonken — maar er blijven toch enkele problemen over. Trouwens: weet uw schaap zelf wel iets van die schenking af?

Veronica liet wachten op haar lammeren. Een week, en nog een week. Het werd pijnlijk. Want al weet een dier zich gewoonlijk vlot te redden — je leeft toch mee en je wilt het niet in de steek laten, wanneer tijdige hulp van dierenarts of scheper narigheid kan voorkomen.

De vorige zaterdag moesten we op reis. Er hielp geen lieve moeder aan; dienst is dienst. En juist die dag gaf het gedragspatroon van Veronica die kleine afwijking, die je — later — aan het denken brengt.

Toen we met donker thuis kwamen, stond Veronica troosteloos te snuffelen aan het natte lijke van een fors ramlam, gestikt in een moeilijke geboorte. En even later bracht ze haar tweede lam ter wereld: niet meer levensvatbaar, en ondanks alle zorg een uur later eveneens dood. Ze kon het zelf amper geloven, keek ons aan, zweeg, beweevende haar kinderen en weigerde zich te laten troosten. Als Rachel.

Geloof maar, dat u daar slecht op slaapt!

De volgende morgen - zondag - hadden we voor de middag al vier boeren bezocht, om naar een overscharig lammetje te vragen. Want Veronica moest haar melk kwijt, wilde ze geen nieuwe ellende tegemoet gaan. Er mocht eens juist een drieling geboren zijn. Er mocht eens een moederschaap zijn doodgegaan. En dan moet u dat bij de Veluwe boeren nog goed aanpakken ook: niet op zondag een lammetje zien te kopen - maar hulp voor het moederschaap halen. Dat mag.

Pas maandagmorgen werd een drieling gevonden, enkele dagen oud. Omdat een moederschaap maar voor ten hoogste twee lammeren is bewerktuigd, wordt het derde gauw over compleet en verstoten. We mochten het direct meenemen; de juridische vorm van de verwerving - hetzij koop, huur, lening of vruchtgebruik - zou nog nader worden geregeld.

—o—

Neem zo'n beestje mee in de auto, vijftien, twintig kilometer ver. Zet het in een kistje, met een doek erover. Zo nu en dan beweegt de doek. Dan zegt een hoog klaagstemmetje: bééé.....

U wilt het diertje toch zeker troosten? Goed. U zegt: stil maar jochie, je krijgt gauw een nieuwe moeder; een tweecylindermoeder voor jou alleen. Maar het beestje zegt: bééé.... En U voelt zich een kidnapper. Bij alle leed en onrecht in de wereld hebt u een schaap haar derde lam afgenomen en hebt een weerloos stukje engelen speelgoed van zijn moeder beroofd. Vindt U het leuk?

Maar dan komt nog de confrontatie met Veronica. Eindelijk. En wat dacht u: dat Veronica zou juichen over dit prille lam en zich zou troosten over haar verlies? En dacht u dat het lam argeloos zijn moeder zou menen te herkennen?

Nu, vergeet dat maar. Misschien dat u zich zou laten foppen - maar Veronica is daar te pienter voor en zelfs een lam van twee dagen loopt daar niet in. Ze kenden elkaar niet, ze wisten elkaar niet te kennen, ze lustten elkaar niet en Veronica kopte het lam van zich af. De moed zonk ons in de schoenen.

—o—

Elk uur is verlies in zo'n geval. Wil de toestand gered worden, dan moet elke bron worden aangeboord. En bronnetjes van wijsheid vindt u meer op de Veluwe dan u zou denken. De oude schepers kennen van die eeuwenoude foefjes, om van zulke situaties het beste te maken. Zoals: het lam de geur van het schaap aan te wrijven; letterlijk. En: om een hondje te laten meewerken aan de fusie. Na-

tuurlijk wilde onze trouwe Babs graag meewerken; ze snuffelde blijmoedig net zo lang aan het lammetje, tot dit mekkerend zijn heil zocht bij Veronica. Waarop deze zich koppend tegen Babs keerde en het lammetje in bescherming nam. Precies volgens de bedoeling.

En zo is het gegaan. Het heeft nog dagen van zorg en toewijding geveerd - want Veronica is een dame, nukkiger dan al het gedierte des velds als u begrijpt wat wij bedoelen - maar als u het ons vraagt, dan zien wij Veronica gered van de melkziekte en het lam bewaard voor verstoting.

En nu had u een stiekem toepassinkie verwacht?

Nee, die zit al in het verhaal besloten. Want wanneer u wilt verstaan hoe onze Heiland van de kerkjeugd houdt - ga dan een schaap houden. Of kijk naar de schaapherders, als Cos van Elspeet. Hij bewaakt dagelijks zijn kudde. Ook op zondag, maar dan na kerktijd. Hij draagt de jonge lammeren, voor wie de tocht naar de heide nog wat ver is, in zijn armen. De drachtige en zogende schapen mogen het tempo van de reis aangeven. Niets ontgaat hem. Als hij 's avonds bij de schaapskooi er eentje zou missen, laat hij de hele blatende gemeente zonder eten in de omheining staan - en gaat eerst zoeken. Want voor donker moet hij zijn verloren schaapje terug hebben. Hij is een goede herder: hij zou zijn leven wagen voor zijn schapen. Ze kennen hem aan zijn stem, aan zijn lach, aan zijn voetstap.

Zo is de Heiland voor ons, zijn schapen en lammeren. Hij noemt zich dé goede herder. Wilt u Hem kennen - dan niet alleen uit de Schrift en de kerkelijke papieren, maar ook uit de natuur. En als u Hem liefhebt, omdat u Hem hebt leren kennen, dan is zijn enige gebod: weid mijn lammeren, zorg goed voor de kerkjeugd.

C.C.S.-CONFERENTIE OVER LITERATUUR

Zaterdag 20 april a.s. zal in Hilversum de jaarlijkse algemene conferentie van het Christelijk Cultureel Studiecentrum worden gehouden, die deze keer betrekking zal hebben op de literatuur.

Dr. Okke Jager zal 's morgens de discussie inleiden met een lezing onder het thema „Hoe kan het christelijk leven literair gestalte krijgen?”.

Aan deze conferentie zullen verder meewerken Inge Lievaart en Jaap Zijlstra, en een forum, bestaande uit Marianne Colijn, ds. S. J. Popma en drs. M. G. J. Teerink.

Adres voor aanmelding en verdere inlichtingen: bureau C.C.S., Prins Bernhardlaan 62, Voor- schoten. Tel. 01717-3585.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK

WALDENZEN ITALIË

De maand maart leverde tot dusver de volgende giften op:

D.H.M. te R. f 25,—; J.L. te K. f 2,50; J.B. te Z. f 25,—; N.N. te R. f 100,—; C.v.d.L. te B. f 10,—; E.K. te V. f 5,—; S.C.S.-v.d.B. te S. f 50,—; totaal f 217,50; totaal inclusief vorige verantwoordingen f 11.090,26. Voorwaar een mooi bedrag, dat wij zo langzamerhand samen bij elkaar gebracht hebben. Ik mocht dezer dagen weer een cheque van Lire 100.000,— (bijna f 600,—) verzenden aan de kerk te Rome.

Veel dank aan allen, die tot dit mooie resultaat bijgedragen hebben.

Mijn gironummer is 50440 — P. Groen, Rotterdam. Verdere giften blijven hartelijk welkom!

P. Groen

Stichting Gereformeerde Kinderbescherming Spreekuur in Ede. Voor hen die hieraan behoefte gevoelen is met ingang van 1 april j.l. aan het bureau der Stichting een spreekuur ingesteld. Zowel minderjarigen als ouders kunnen hiervan gebruik maken.

Adres: Beatrixlaan 37, Ede, tel. 08380-12962.

Data en tijd: de 1e en 3e zaterdag van iedere maand, des morgens van 9 - 12 uur.

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te Enumatil (bij accl.): ds. R. Hoogsteen te Den Ham; te Ommen (bij accl.): ds. J. M. Goedhart te Drachten; te Berkel en Rodenrijs: ds. A. C. Versteeg te Stadskanaal; te Sneek, Oosterwolde en Smilde: kand. J. Kruidhof te Hattum.

AANGENOMEN: naar Bunschoten-Spakenburg: ds. P. van Gorp te Oldenhove.

BEDANKT: voor Orangeville (Ont.Can.): ds. T. Dekker te Goes; voor Rijnsburg: ds. B. van Zuylekom te Bergentheim; voor 's-Gravenhage-O. en voor Heemse: ds. A. Kooy te Emmen.

GESLAAGD: voor het kandidaatsexamen aan de Theologische Hogeschool: R. T. Urban, Oudeweg 70, Drachten.

Ds. M. R. van den Berg. Ds. M. R. van den Berg, die, zoals reeds eerder werd bericht, om gezondheidsredenen het zendingsterrein in Zuid Afrika moest verlaten en naar Nederland terugkeren, woont thans: Burgwal 54 te Kampen, en is telefonisch te bereiken onder no. (05292) 2295. Hij zal graag de kerken dienen en is tevens bereid een beroep in overweging te nemen.

Ds. J. P. van der Stoel. Naar „Trouw” bericht, heeft ds. J. P. van der Stoel zijn gemeente te Amsterdam-C. verlaten en heeft hij zich gevoegd bij de Gereformeerde kerk (syn.) ter plaatse.

Ds. G. Ph. Pieffers. Ds. G. Ph. Pieffers, emeritus-predikant van de Canadian Reformed Church of Coaldale (Alta-Canada) is op 62-jarige leeftijd overleden.

Ds. Pieffers werd 10 januari 1906 geboren en diende in Nederland de Gereformeerde Kerken van Zuilichem (1940—1943, Bergentheim (1943—1946) en Bussum (1946—1951).

In september 1951 emigreerde ds. Pieffers naar Canada, waar hij predikant werd van de Can. Ref. Church of Coaldale. In maart 1966 moest ds. Pieffers om gezondheidsredenen emigreren naar Canada.

Ds. H. Krabbendam. Ds. H. Krabbendam, predikant buiten vaste bediening van de Can. Reformed Churches, heeft de classis Ontario-North meegedeeld, dat hij een beroep heeft aangenomen naar één van de Orthodox-Presbyterian Churches. Ds. Krabbendam diende van 1960 tot 1965 de Can. Ref. Church te Ottawa en werd daarna in verband met zijn studie van deze gemeente losgemaakt.

Ds. F. van Dijk. Op zondag 31 maart j.l. nam ds. F. van Dijk afscheid van zijn gemeente te Neede, wegens vertrek naar Souburg-Vlissingen. In de middagdienst hield hij zijn afscheidsprek over Johannes 17:17. Na de dienst spraken enkele afgevaardigden een woord van afscheid tot de scheidende predikant.

Ds. F. de Vries. In een bijzondere kerkdienst, die op maandagavond 1 april werd gehouden, nam ds. F. de Vries afscheid van zijn gemeente te 's-Gravenhage-Oost wegens het hem verleend emeritaat.

Tevens herdacht hij op deze datum zijn 40-jarig ambtsjubileum.

Als tekst voor de prediking had hij gekozen 3 Johannes: 4.

Na de dienst spraken vele afgevaardigden de jubilaris toe, en werden hem verschillende geschenken aangeboden.

Zending Kampen. In de vroege morgen van maandag 1 april is de heer J. Berger uit Kampen in het ziekenhuis te Pietermaritzburg (Suid Afrika) overleden. Zoals we al meldden overkwam hem enkele weken geleden een ernstig auto-ongeluk. Hij was toen op reis in Suid Afrika tijdens een werkbezoek aan het zendingsterrein van de Gereformeerde kerk te Kampen.

Zending Toronto. Ds. H. Knigge, de missionair predikant van de Canadian Reformed Churches op West-Nieuw-Guinea, heeft de zending kerk van Toronto bericht, dat door de zegen des Heren op zijn arbeid en die van zijn helper Paulus in zijn standplaats Butiptiri op 31 maart de kerk kon worden geïnstitueerd.

Classis Haarlem. Ook in de classis Haarlem is het tot een breuk gekomen. Nadat reeds op een voorgaande classis-vergadering een bezwaarschrift van Beverwijk (ds. P. Meilof) tegen het aanvaarden van ds. H. J. van der Kwast

als afgevaardigde - omdat hij ondertekenaar was van de „Open Brief” - onontvankelijk was verklaard, deelde deze kerk vóór de constituering van de classis van 17 februari j.l. mee, aan deze constituering niet te mogen meewerken, wanneer ds. Van der Kwast als afgevaardigde werd aanvaard. Tijdens de voortgezette vergadering bleek, dat ook Hoofddorp hieraan niet kon meedoen. IJmuiden deelde de bezwaren wel, maar zou toch meewerken, aangezien op het agendum een bezwaarschrift voorkwam, dat de inhoud van de „Open Brief” ter sprake bracht. De gemeenten van Haarlemmermeer, Haarlem en Heemstede deelden de bezwaren van Beverwijk, Hoofddorp en IJmuiden niet. Daarna werd de vergadering geconstitueerd zonder Beverwijk en Hoofddorp.

De classis-vergadering besloot aan een bezwaarschrift van een broeder uit Haarlem tegen een besluit van zijn kerkeraad niet te voldoen, omdat ze geen gronden aanwezig achtte om de ondertekening van de „Open Brief” tot een criterium van confessionele trouw te maken.

Na deze uitspraak deelde IJmuiden mee, niet verder aan de vergadering te zullen deelnemen.

De kerken van Beverwijk (ds. P. Meilof), Hoofddorp en IJmuiden vormden hierop een nieuwe classis, die op 2 april j.l. in IJmuiden vergaderde. Tijdens deze samenkomst werd besloten zich als gereformeerde classis bij de P.S. van Noord-Holland te presenteren.

Propaedeutisch examen

Geslaagd voor het propaedeutisch examen de heer A. den Broeder, Zwaluwstraat 13 b, Rotterdam-21.

ADRESSEN

Ds. M. J. C. Blok, Laan van Leeuwesteijn 22, Voorburg, tel. (070) 86524. **Ds. F. van Dijk,** Steen-grachtstraat 61, West-Souburg, tel. (01183) 1947. **Neede:** corr.adres: K. Rosier, Borculoseweg 4, Eibergen. **Ten Boer:** diakonie: H. J. Ritsema, A. H. Homanstraat 6, Ten Boer. **Hoofddorp:** scriba: **G. F. Pels,** Kon. Willem I-laan 156, Hoofddorp. **Vollenhove-Cadoelen:** scriba: J. van Eerde, Heetveld 8, Vollenhove-Cadoelen, tel. (05274) 6474. **Tilburg:** scriba: J. van Goos, Norbertusstraat 5, Tilburg, tel. (04250) 70479. **Ds. L. Douw,** W. Kalfstraat 52, Enschede. **'s-Gravenhage-Oost:** scriba: A. v. d. Tholen, Isabellalaan 35, 's-Gravenhage; tel. (070) 854072. **Appingedam:** contact-adres militairen: J. J. Dijkema, Kare! Doormanstraat 27, Appingedam. **Eindhoven:** diakonie: B. Engels, secr. Stephensonstraat 27; penningm.: J. Stolbe, Minckelerplein 13.

Betaling abonnementsgelden

Hoewel de kosten van ons blad de laatste jaren regelmatig zijn gestegen, hebben wij, in tegenstelling tot de meeste andere periodieken, onze abonnementsprijs tot nu toe onveranderd gelaten. Dat was enerzijds mogelijk door de sterke toename van ons aantal abonnees en anderzijds door een reservefonds, dat wij konden aanspreken.

Dit fonds is echter zodanig geslonken en de kosten blijven verder ook zo stijgen, dat een verhoging van abonnementsprijs niet kan uitblijven.

Met ingang van 1 april j.l. wordt daarom de abonnementsprijs gebracht op f 15,— per jaar. Voor studenten wordt de prijs f 10,— en voor het buitenland zeepost f 20,—, luchtpost f 35,—.

Abonnees voor wie deze verhoging beslist te bezwaarlijk is, behoeven echter het abonnement niet op te zeggen. Zij kunnen de oude prijs blijven betalen, wanneer zij daarvan bericht zenden aan onze penningmeester, br. W. Kaper, van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

Vele duizenden hebben hun abonnementsgeld reeds gegireerd. Mogen we degenen die nog niet betaalden verzoeken dit ten spoedigste te doen, liefst per giro 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist, met bijvermelding „Opbouw”.

Bij voorbaat dank.

De administratie

Zojuist verschenen ...

DS. E. T. VAN DEN BORN:

GEDENKT EN GELOOFT

(bijbels dagboek)

Wie Ds. Van den Born kent, weet dat hij wars is van alle gemoraliseer en valse stichtelijkheid. Want, „wat is een christen nodig te geloven?"; „Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt”, zo zegt het Zondag 7 van onze Heidelbergse Catechismus. En zó heeft Ds. van den Born zijn taak ook als schrijver van dit dagboek opgevat: als bediening van het Evangelie.

Het boek is uitgevoerd in een kloek formaat met een fraaie solide band en een stijlvol stofomslag.

376 blz. Geb. f 17,50 (met V.V.V.-waardebond f 13,90)

Verkrijgbaar bij de boekhandel.

DE VUURBAAK
GRONINGEN

Aan de Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek Graafstroom te Bleskensgraaf (bij Sliedrecht) worden gevraagd:

a. een medewerker

in de kaasmakerij, die bereid is zich in deze afdeling te bekwamen;

b. een stoker-machinist

die naast het toezicht op de half geautomatiseerde stoomketel genegen is onderhoudswerk te verrichten.

Voor een woning kan gezorgd worden.

Zij, die belangstelling hebben om in dit dynamische en moderne bedrijf te komen werken, worden verzocht te solliciteren aan Graafstroom, Dorpsstraat 29, Bleskensgraaf, telefoon 0 1849 - 245.

Verschenen:

WAT IS EEN CHRISTEN NODIG TE GELOVEN?

Ds. F. F. Venema.

Een Gereformeerde Geloofsleer
287 blz. Linnen band f 10,90.

BOEKERIJ „DE LANTAARN”

Compagnieweg 50 - HILVERSUM - Telefoon 02150-50357

DE TOESTAND DER DODEN

Waar en in welke toestand bevindt de mens zich na gestorven te zijn?

67 blz.

door H. W. den Haring

ALLEEN GODS WOORD KAN ONS DAAROVER INLICHTEN! ZORG TOCH DAT IEDER HET WEEET.

Toezending direct na ontvangst van slechts f 1,25 op giro 346974 t/v Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften, Rotterdam-11, Adm. Raephorststraat 20 b.

Te koop voor weinig geld

AANTAL BOEKEN EN BROCHURES OVER BIJBELSE EN POLITIEKE ONDERWERPEN.

Brieven onder nr. 19568 administratie „Opbouw”, Slotlaan 220, Zeist.

PENSION AANGEBODEN

in mooie bosrijke omgeving.

f 10,— per persoon per dag.

M. Zwiers - Julianastraat 9a - Enter (O.)